

**Розвиток інноваційного потенціалу підприємства у контексті  
інтелектуальної складової.**

Кривенко Л.В., Лощина Л.В. (м. Суми, Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»),  
Мілашенко В.М. (Полтавський інститут бізнесу Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Ю. Бугая)

**Анотація**

У статті досліджуються сучасні підходи щодо розвитку інноваційного потенціалу підприємства з урахуванням інтелектуальної складової. Запропоновано інтегральний показник рівня інноваційного потенціалу підприємства, змодельована його залежність від інтелектуально - інноваційних факторів розвитку.

Modern approaches to the development of innovative potential of the enterprise with intellectual constituent are described in the article. The integral index of innovative potential level of enterprise is offered. Its dependence on intellectual and innovative factors of development is modelled.

Ключові слова: інноваційний потенціал підприємства, інтелектуальна складова, інтегральний показник.

**Актуальність проблеми.** В сучасних умовах економічне зростання України визначальною мірою детермінується інтелектуалізацією основних факторів виробництва та формуванням потужного інноваційного потенціалу. Вичерпаність резервів зростання національної економіки неінноваційної природи активізує використання інтелектуально-інноваційних факторів, що обумовлюються невичерпними творчими здібностями людини. Нові знання, технології, освіта, інноваційний менеджмент і культура виробництва

трансформуються у відповідний потенціал, зростання інноваційної активності підприємства. Постійне оновлення ідей, новацій і просування на ринок інноваційного продукту стає найактуальнішою проблемою функціонування підприємства. У зв'язку з цим, усе більша увага приділяється підвищенню якості інтелектуальної складової як визначального напрямку формування і розвитку інноваційного потенціалу підприємства. Збільшення нематеріальних активів підприємства підвищують рівень його інноваційного потенціалу в цілому. Виходячи з важливості цих питань, слід зазначити, що головна увага має приділятися оцінці інноваційного потенціалу та управлінню його розвитком саме в контексті інтелектуальної складової.

**Аналіз останніх наукових досліджень.** Дослідженню інноваційної проблематики приділено значну увагу в роботах багатьох вітчизняних вчених: В. Александрової, О. Амоші, А. Гальчинського, В. Гейця, Н. Краснокутської, О. Кузьміна, С. Ягудіна. Серед зарубіжних дослідників, які здійснили значний вклад у розвиток теорії інновацій, варто відзначити Р. Акоффа, Л. Водачека та О. Водачкової, П. Друкера, Р. Фостера, Й. Шумпетера. Важливі аспекти цінності персоналу і розвитку кадрів інноваційного типу, їх ролі в розвитку підприємства досліджуються в роботах таких вчених, як І. Петрова, Д. Козенков, К. Соломенко Е. Якубова та інших. Водночас, варто зазначити, що проблема комплексної оцінки інноваційного потенціалу підприємства і управління його розвитком з урахуванням інтелектуальної складової потребує подальшої розробки.

**Невирішені раніше частини проблеми.** Наявність великої кількості досліджень в галузі інноваційної активності та стратегічного розвитку не знімає проблематичності і дискусійності щодо питань оцінки інноваційного потенціалу підприємства та визначення траєкторії реалізації нововведень. Сьогодні, у зв'язку з включенням економіки України в сучасні цивілізаційні процеси інноваційного типу, надзвичайно складним є питання створення єдиного концептуального підходу до категорії «інноваційний потенціал». Все частіше виникають спроби побудови комплексних показників, що

характеризують різні аспекти інноваційного потенціалу підприємства, насамперед, інтелектуальної та кадрової складової, але інтегрального показника поки що не існує. Розробка теоретичних підходів до вирішення цієї проблеми дає можливість без детального співставлення великої кількості показників порівнювати інноваційний потенціал підприємств, розробити заходи щодо управління його розвитком.

**Мета статті** полягає в уточненні сутності поняття «інноваційний потенціал підприємства», дослідженні підходів до його комплексної оцінки за допомогою інтегрального показника а також вирішення питань стосовно управління розвитком інноваційного потенціалу підприємства у контексті інтелектуальної складової.

**Виклад основного матеріалу.** Розглядаючи еволюційний аспект формування інноваційних процесів, слід зазначити, що економічна теорія інновацій постає у фундаментальних працях видатних вчених, насамперед А. Сміта. В подальшому, Й. Шумпетер вперше ввів в науковий обіг термін «інновація». Згідно його теорії, інновація є головним джерелом прибутку [7]. Враховуючи такий підхід, під інновацією слід розуміти «запровадження в економічний обіг результатів інтелектуальної діяльності, які включають нові наукові знання з метою задоволення суспільних потреб та (або) отримання прибутку» [3]. Досліджуючи категорію «інноваційний потенціал», слід відзначити, що найбільш вдалим, на нашу думку, є наступне визначення: «Інноваційний потенціал – це характеристика підприємства, яка відображає забезпеченість підприємства науковими кадрами і висококваліфікованими спеціалістами, сприйняття інновацій зовні і можливість реалізації нововведень у виробництві або організаційній структурі, ринковий потенціал, що влаштовує власника виробництва» [6].

Таких підхід обумовлює необхідність комплексної оцінки інноваційного потенціалу підприємств і управління його розвитком. Аналіз існуючих методик оцінювання інноваційного потенціалу підприємства показав, що вони мають ті чи інші недоліки, які заважають їхньому використанню на практиці, а саме:

різні підходи до вибору системи показників для оцінки інноваційного потенціалу дають результати, які протирічать один одному; використання для визначення інтегрального показника інноваційного потенціалу підприємства таких методів як додавання або множення індивідуальних показників, що входять в систему, приводять до того, що отриманий показник не має економічного сенсу. У зв'язку з цим для визначення інтегрального показника інноваційного потенціалу підприємства слід застосовувати методи багатовимірної аналізу, які дозволяють за сукупністю індивідуальних показників отримати інтегральний показник. Для визначення інтегрального показника інноваційного потенціалу підприємства необхідно використовувати метод відстаней [5]. Значення інтегрального показника  $u_i$  (рівень інноваційного потенціалу) змінюється в інтервалі від нуля до одиниці. Чим ближче до 1, значення  $u_i$  тим вище інноваційний потенціал підприємства.

На нашу думку, для визначення інноваційного потенціалу підприємства слід використати показники за наступними складовими: фінансова, інтелектуальна та кадрова, матеріально-технічна, інформаційна, ринкова. З метою управління розвитком інноваційного потенціалу для інтегрального показника треба побудувати багатофакторну кореляційну модель. Вибір цієї моделі пояснюється тим, що багатофакторні моделі охоплюють, враховують і обумовлюють зміну показника в залежності від зміни сукупності найважливіших факторів. Варіюючи значеннями останніх, можна підвищити рівень інноваційного потенціалу за рахунок посилення інтелектуальної складової. Інтелектуальна складова, як відомо, визначає можливості генерації і сприйняття ідей, новацій і доведення їх до рівня нових технологій, конструкцій, організаційних та управлінських рішень. В дослідженнях вона частіше поєднується з кадровою складовою, яка характеризує можливості персоналу підприємства застосовувати нові технології, реалізовувати нові управлінські рішення, розробляти і створювати нові товари.

У зв'язку з цим, в якості факторів розглядаються: частка працівників, зайнятих розумовою працею, у загальній чисельності працівників -  $x_1$ , %;

частка працівників з вищою освітою -  $x_2$ , %; частка інноваційно активних кадрів -  $x_3$ , %; частка працівників, охоплених неперервним навчанням -  $x_4$ , % .

Побудова багатофакторної кореляційної моделі для управління величиною  $y_i$  (рівень інноваційного потенціалу підприємства) складається з декількох послідовних етапів: попередньої обробки статистичних даних; оцінки тісноти і виявлення форм зв'язку функціональної ознаки інтегрального показника по кожному фактору; визначення параметрів кореляційної моделі, аналізу результатів.

В загальному вигляді рівняння має вигляд:

$$y_i = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + a_4x_4 \quad (1),$$

де  $a_0$  – вільний член;  $a_1, a_2, a_3, a_4$  - коефіцієнти кореляції.

Знаючи значення інтегрального показника і три значення факторів, які введені в модель, можна знайти кількісне / прогнозне / значення четвертого фактора і співставити його з фактичним. Якщо ці значення різняться, треба розробити рекомендації для поліпшення роботи підприємства в цьому напрямку. Використання цієї моделі дозволить підприємству розв'язувати практичні завдання щодо: підвищення освітньо-професійного рівня працюючих, формування креативних рис робітників; підвищення інноваційності персоналу; удосконалення системи мотивації інтелектуально-інноваційної діяльності.

**Висновки.** Інноваційний потенціал підприємства розглядається як комплексна категорія, яка характеризує частоту і ефективність впровадження на підприємстві інновацій, їх розробку, готовність персоналу до змін. Оскільки ризик під час фінансування, модернізації та оновлення виробництва є досить високим, оцінка інноваційного потенціалу підприємства з урахуванням його інтелектуальної складової дасть змогу потенційним інвесторам зорієнтуватися в прийнятті рішень щодо виділення коштів з метою реалізації інноваційної стратегії розвитку. Таким чином, інноваційний потенціал підприємства є важливим інформаційним ресурсом в процесі управління його розвитком.

Запропонований комплексний підхід до оцінки інноваційного потенціалу підприємства базується на використанні системи показників. На їх основі побудовано інтегральний показник, який свідчить про рівень інноваційного потенціалу. З метою управління його розвитком використана багатофакторна кореляційна модель, яка дозволяє, змінюючи фактори, що визначають інтелектуальну складову, впливати на рівень інноваційного потенціалу підприємства.

### *Список використаних джерел*

1. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.) «Шляхом Європейської інтеграції» / Авт. кол. А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін.: Нац. ін-т. страт. дослідж. Ін-т. екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.

2. Александрова, В. Прогнозування впливу інноваційних факторів на розвиток економіки України [Текст] / Александрова В., Скрипниченко М., Федулова Л. // Економіка та прогнозування – 2007. - № 2. – С. 9 – 26.

3. Волынкина, М. Правовая сущность термина «Инновация» [Текст] / Волынкина М. // Инновация – 2006. - №1. – С. 11 – 22.

4. Вовканич, С. Теоретико-методологічні основи дослідження людського та інтелектуального капіталу в знаннємістській економіці: концептуалізація понять [Текст] / Вовканич С., Семів Л. // Регіональна економіка – 2007. - №4. - С. 7 – 18.

5. Плюта, В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях [Текст]: пер. с пол. / Плюта В. – М.: Статистика, 1980. – 152 с.

6. Шамина, Л. Инновационный потенциал предприятия [Текст] / Шамина Л. // Инновации. – 2007. - №9. – С. 58 – 60.

7. Шумпетер, Й. Теория экономического развития. [Текст] / Шумпетер Й. – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.